

Критерії ефективності логістики організації

Д. М. Рославцев, к.т.н.

*Харківська національна академія міського господарства
61002, Україна, Харків, вул. Революції, 12*

Одним з актуальних питань широкого кола організацій є питання пов'язані з удосконаленням функціонування їх логістики. Існуюче різноманіття форм організації бізнесу, специфіки діяльності окремих учасників логістичних систем та багато інших факторів обумовлюють широке коло підходів до підвищення ефективності функціонування логістичних систем, і відповідно, оцінки ефективності прийнятих рішень.

Динамічний розвиток підходів до підвищення ефективності логістичної діяльності загострює проблему визначення раціональних меж використання останніх, а також проблему вибору адекватних критеріїв оцінки ефективності впроваджуваних заходів.

Залежно від масштабу, цілей і завдань заходів ефективність їх впровадження оцінюється з використанням різних критеріїв. На сьогодні широко використовуються критерії, що характеризують економічну ефективність проектних рішень, поширення одержали також критерії, що характеризують технологічну і організаційну складові. Найбільш широке застосування в якості критеріїв, технологічні і організаційні показники отримали при розробці і впровадженні системи збалансованих показників оцінки ефективності логістичної діяльності.

Різноманіття можливих напрямків реалізації проектів (заходів) підвищення ефективності функціонування логістичних ланцюгів, їх відмінність за цілями, масштабом, обмеженнями, а також постійний розвиток підходів щодо оцінки ефективності їх реалізації залишає невизначеними такі питання як особливості застосування того чи іншого підходу в конкретних умовах. Теоретичний і практичний інтерес має систематизація досвіду застосування критеріїв ефективності в сфері проектів з логістики.

Досліджуючи методи, моделі, підходи до підвищення ефективності роботи логістичного ланцюга можна виділити певні етапи еволюції останніх, яка, в свою чергу, обумовила використання того чи іншого критерію. Перші кроки в цьому напрямку були зосереджені на підвищенні ефективності роботи окремих учасників або пар господарських суб'єктів. Як критерій оцінки результатів використовували економічні показники.

Найбільше розповсюдження отримали критерії, які характеризують витрати учасників логістичного ланцюга, або ланцюга в цілому. Серед критеріїв що характеризують економічні результати роботи логістичної системи та її учасників використовуються також такі, як максимуму прибутків, очікуваний фінансовий результат, чиста приведена вартість проекту та інші.

Подальша еволюція підходів до підвищення ефективності логістичної діяльності характеризується поглибленням інтеграції учасників логістичної системи. В якості критерію ефективності пропонується використання

інтегрального критерію. При цьому слід підкреслити різноманітність складових інтегрального критерію в залежності від підходу і мети дослідження. Водночас, більшість вітчизняних і закордонних вчених підкреслюють неможливість існування універсального критерію.

З розвитком концепції обслуговування споживача та подальшим поглибленням інтеграції набули розвитку і критерії оцінки ефективності цих заходів, більш доцільним вважається оцінювати ефективність логістичних систем комплексом показників, що відображають її якість, при заданому рівні витрат. Використання багатовекторного критерію змінює погляд на логістичні витрати з мінімальних на оптимальні. При реалізації логістичних проектів, дослідниками підкреслюється необхідність урахування мультиплікативного ефекту, через розрахунок комерційної, бюджетної, екологічної, соціально-економічної ефективності. До інтегральних параметрів функціонування логістичної системи відносять: надійності, стійкості, адаптивності, економічної ефективності і т.п. при одночасному визначенні якості логістичного сервісу для кінцевих споживачів.

Слід також зазначити, що на певних етапах свого розвитку логістична система може мати різні стратегічні цілі, які обумовлюють вибір критерію ефективності її функціонування. Окрім цього, оцінка ефективності функціонування логістичної системи може бути проведена на різних рівнях: стратегічному, тактичному і функціональному. Отже застосування того чи іншого критерію обумовлено метою дослідження, специфікою діяльності логістичного об'єкту, рівнем прийняття рішень, та іншими подібними факторами. Так, залежно від мети дослідження і цілей функціонування логістичного об'єкту різними дослідниками пропонувалися такі критерії, як критерій безпеки, результативності, часу.

Використання технологічних показників, як правило, передбачає багатокритеріальну оцінку заходів, в той час як економічна ефективність заходів, як правило, характеризується одним критерієм. Використання декількох критеріїв, що характеризують економічну ефективність заходів, має місце при застосуванні методології проектного аналізу, яка також набула широкого розповсюдження при оцінці ефективності проектних рішень в логістиці. В багатьох випадках технологічні і економічні показники застосовують в комплексі, наприклад, при формуванні системи збалансованих показників оцінки ефективності логістичної діяльності, або використовуючи певну з груп в якості критеріїв, а іншу як систему обмежень.

При використанні декількох критеріїв, наприклад, одночасне використання економічних і технологічних показників ефективності пропонованих заходів, як правило, не вдається знайти рішення, що було б найкращим одночасно по всіх цільових показниках. У цьому випадку ефективність заходу можна оцінювати за так званим компромісним рішенням, при якому мінімізуються поступки (відхилення від бажаних, оптимальних значень) по всім обраним показникам.

Сучасні критерії оцінки ефективності функціонування логістичних об'єктів розвиваються в межах розвитку концепцій логістичного сервісу, SCM, віртуального логістичного підприємства. Удосконаленню підлягають підходи

до багатокритеріальної оцінки функціонування логістичних об'єктів. Водночас з'являються нові критерії, в якості прикладу можна привести критерії «здатність до реагування», «схудлості», «готовності до адаптації». Найбільш ефективним підходом на сьогодні можна вважати використання інтегральної системи оцінки, яка застосовується до всього логістичного ланцюга в цілому. Ця схема містить у собі чотири типи одиниць виміру: задоволення споживачів/якість, час, витрати, активи. Дана схема дозволяє відслідковувати підсумкові результати діяльності за рядом оціночних показників, основні серед яких: здійснення замовлення, тривалість виконання замовлення, загальні витрати логістичного ланцюга, ефективність використання активів.